

בתחילת חג הסוכות.

כי הואיל ואין ירדת הגשמים אלא סימן קללה⁽⁷⁾ בחג הסוכות, שהרי מחמת ירדתם נאלץ האדם לצאת מן הסוכה⁽⁸⁾, ובודאי שאין האדם רוצה שירדו גשמים בחג, למה הוא מזכיר את עניינם בחג, שעל ידי כך נראה שהוא חפץ בירידתם?!⁽⁹⁾

אמר לו רבי אליעזר: אכן כך. ואף אני לא אמרתי שצריך לשאול [לבקש] את ירדת הגשמים בחג הסוכות על ידי אמירת "ותן

גשמים?⁽³⁾ כלומר, מאימתי מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם"⁽⁴⁾ בתפילת שמונה עשרה?

רבי אליעזר אומר: מיום טוב הראשון של חג⁽⁵⁾ הסוכות.

רבי יהושע אומר: מיום טוב האחרון של החג⁽⁶⁾. דהיינו, מיום שמיני עצרת.

אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר: אין זה מסתבר שיתחיל להזכיר את הגשמים

מתחילין להזכיר כבר מליל יום טוב אחרון. ורק לרבי יהודה מתחילין במוסף של יום. ועיין ברש"י להלן [ג א, ד"ה הי רבי יהושע] שכתב, שלשיטת רבי יהושע מזכירין את הגשמים מתפילת שחרית.

7. כך היא הגירסא לפנינו. אבל בירושלמי גרס "הואיל ואין הגשמים סימן ברכה בחג". וכך היא הגירסא בריטב"א ועוד ראשונים.

8. כפי שמצינו במסכת סוכה [כח ב]: משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו, ואמר לו: אי אפשי בשימושך. כלומר, כשהגשמים יורדים לסוכה — הכל יוצאין, ונראה שאין הקדוש ברוך הוא חפץ שנשתמש לפניו.

9. אף שלשיטת רבי אליעזר מתחילים להזכיר את הגשמים רק בתפילת שחרית של היום הראשון [כמבואר להלן], ואם כן, מה אמר רבי יהושע שירידת הגשמים סימן קללה, הרי אין חיוב לישוב בסוכה יותר מבלילה הראשון של החג [כדעת חכמים במסכת סוכה כז א], מכל מקום אין דרך בני אדם להעביר שעתם במיני תרגימא. ועוד, שחיוב שינה בסוכה הוא כל שבעת הימים, והרי אי אפשר שיעברו על האדם

שלא יהו מעורבבים: זה מזכיר, וזה אינו מזכיר. ועיין ברא"ש ובטור [או"ח סי קי"ד] שהביאו את הירושלמי.

אבל היעב"ץ בספרו לחם שמים כתב, שאם היה התנא כותב לשון "זוכרין", היה משמע דהיינו זכירה במחשבה בלבד. לכן שנה התנא לשון "מזכירין", לומר שהיא בפה. כפי שנאמר: "ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך".

ועיין עוד במסכת מגילה [יח א] גבי מה שמוזכר שם במשנה "קראה על פה — לא יצא".

3. הגמרא להלן מבארת למה המשנה קוראת לגשמים "גבורות".

4. כתב רש"י במסכת ברכות [לג א]: "משיב הרוח, שאינו לשון בקשה, אלא לשון הזכרה ושבח".

5. בלשון התנא, "חג" סתם, הוא חג הסוכות.

6. עיין בגבורת ארי שהאריך לדון האם לשיטת רבי יהושע מתחילין להזכיר כבר בליל יום אחרון של חג, או דווקא ביום.

והריטב"א כתב, שלשיטת רבי יהושע